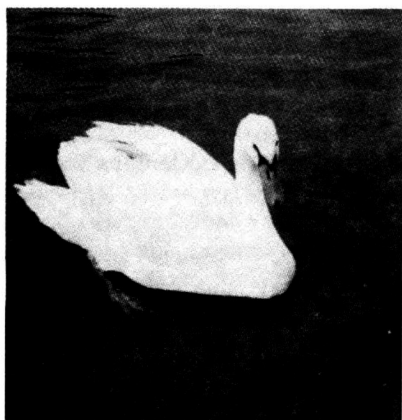

Revitalizácia Štrkoveckého jazera

Štrkovecké jazero je významným urbanisticko-architektonickým prvkom mestskej časti Bratislava-Ružinov. Napriek neslávnej povesti, že voda v ňom je hygienicky závadná, je vyhľadávaným kultúrno-spoločenským a oddychovým priestorom. Asi tridsať centimetrov hrubá vrstva kalu na dne a na brehoch jazera viaže značnú časť chemického, organického a biologického znečistenia. Koncom jari a začiatkom leta sa voda v jazere, vzhľadom na malú hĺbku, prehreje až ku dnu. Organická hmota v sedimentoch sa začne intenzívne rozkladať a uvoľnené plyny vynášajú na hladinu časť sedimentov, ktoré sa zhlukujú s vtáčim trusom, perím, mŕtvymi telami rýb a hlodavcov. Takto sa vytvárajú plávajúce ostrovy, veľké niekoľko desiatok m² a pohybujúce sa po hladine jazera podľa smeru vetra. Po ochladení vody sa pohyb plávajúcej nečistoty spomalí, vetrom rozptýli a sedimentuje na dno jazera. Tento úkaz sa opakuje každoročne.

Kolísanie hladiny podzemných vôd je v tejto oblasti pod celkovým vplyvom hladiny v Dunaji s posunom až do jedného mesiaca. Priebeh hladiny podzemných vôd je počas roka plynulý, bez prudkých zmien. Najnižšie priemerné hodnoty stavov hladiny sa vyskytujú v zimných mesiacoch a najvyššie stavy dosahuje hladina v júli a v auguste.

Pri nízkych stavoch vody sa odkrývajú poškodené betónové panely na brehoch, a tak sa stávajú vhodným úkrytom pre hlodavce. Pri vysokých stavoch hladiny zasa erodujú nespavené časti brehov.

Asociácia priemyslu a ochrany prírody (APOP) sa v spolupráci s MČ Bratislava-Ružinov podujala riešiť zložitú problematiku revitalizácie jazera. APOP i ďalšie organizácie chcú takto vytvoriť príjemné prostredie pre chvíle oddychu obyvateľov hlavného mesta Bratislavy. V prvej etape zabezpečila MČ Bratislava-Ružinov vyhotovenie štúdií, ktoré analyzovali kvalitu vody v jazere, hlavné zdroje znečistenia a navrhli aj opatrenia na zlepšenie jej kvality. Vykonali sa niektoré sanačné opatrenia na odstránenie zdrojov znečistenia, nevyhnutné čistenie kanalizácie a dna jazera od mechanických nečistôt. Pracovníci štátnej ochrany prírody odchytili, označili a previezli na dunajskú zdrž niekoľko jedincov labute veľkej. Išlo o exempláre, ktoré neboli schopné samé odletieť. V januári minulého roku bola na objednávku APOP vypracovaná urbanisticko-ekologická štúdia revitalizácie jazera a jeho okolia ako doplnujúci a scelujúci materiál. Po prerokovaní a odsúhlasení sa stala záväzným materiálom pre túto lokalitu.

Návrh územného systému ekologickej stability pre MČ Bratislava-Ružinov považuje Štrkovecké jazero za plošný interakčný prvok v systéme ekologickej stability celej Bratislavy. Napriek tomu, že ide o umelú vodnú plochu, má veľký význam, po revitalizácii bude plniť významné ekostabilizačné úlohy vo vzťahu zeleň-voda.

Štúdia navrhuje dotvorenie, biologizovanie "brehových" línií s vytvorením umelého vodného biotopu v severozápadnej časti jazera s jej organickým prepojením na blízke okolie. Úpravou brehov a založením trstinových porastov v pobrežnej zóne sa vytvorí umelý vodný biotop, ktorý v tomto priestore čiastočne nahradí absenciu biotopov prirodzených. Takto sa dostanú do blízkosti ľudí niektoré hniezdiace druhy vtákov (napríklad trsteniariky, sliepočky zelenonohé, lysky a pod.). Prítomnosť týchto druhov dobre vplyva na psychiku obyvateľov uzatvorených v panelových sídliskách.

S podobnou tendenciou zakladania prírode blízkych biotopov v centre veľkých miest a na sídliskách sa môžeme stretnúť aj v iných európskych mestách.

V druhej etape, ktorá odštartovala v júni t.r., sa pristupuje k čisteniu vody a dna jazera od sedimentov. Tretia a štvrtá etapa zahŕňa úpravu samotných brehov, výsadbu zelene, terénne úpravy a vybudovanie zóny pre hniezdenie vtáctva.

Štrkovecké jazero leží na hlavnej migračnej ceste vodných vtákov, vedúcej pozdĺž Dunaja, a preto je záväzkou pre vtáky hľadajúce v ňom období vhodnú lokalitu na oddych a získanie potravy. Zaznamenali sa tu druhy ako potáplica stredná, potáplka malá, chochlatá a čiernokrká, labuť spevavá, chochlačka sivá, bielooká, vrkočatá a morská, kajka morská, hlaholka severská, turpan čierny, lyska čierna, kulik riečny, kalužiačik malý, čajka sivá, striebrištá, smeživá a trojprstá, trasochvost biely, hus divá, kačica divá, kačica chrapkačka, kačica chrapka a kačica

lyžičiarka. Zo zaznamenaných druhov vtákov je 19 chránených podľa zákona, 11 sa nachádza na Červenom zozname ohrozených a vzácnych druhov vtákov Slovenska.

Riešením problematiky Štrkoveckého jazera sa upriamuje pozornosť obyvateľov na aktuálnosť ochrany prírody mimo chránených území, čo je aj ústrednou témou Európskeho roku ochrany prírody - ENCY 1995. Projekt revitalizácie Štrkoveckého jazera bol prijatý do programu vlády SR k tomuto roku.

Pretože ide o akciu veľkého rozsahu, jej realizácia je rozdelená na 4 etapy v časovom horizonte 12/92-

12/98. Predpokladaná výška celkových nákladov je 15-18 mil. Sk.

Nebude jednoduché nájsť potrebné množstvo financií. Veríme však, že pri spoločnej snahe riešiť situáciu na jazere sa podarí združiť potrebné prostriedky. Aj takto chceme osloviť všetky organizácie a fondy s ponukou na spoluprácu, ako aj s možnosťou investovať do Štrkoveckého jazera, ako do prostredia, kde žijú ich zamestnanci, odberatelia ich výrobkov a perspektívni zákazníci, a hlavne obyvatelia a návštevníci hlavného mesta SR Bratislavy.

Anna Zemanová

Posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie

Slovenská agentúra životného prostredia v Banskej Bystrici v spolupráci s Domom techniky ZS VTS, spol. s r. o., zorganizovali celoslovenský seminár *Posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie*. Podujatie sa konalo 8.-9. 12. 1994 v Banskej Bystrici. Zúčastnilo sa na ňom vyše 80 zástupcov okresných a obvodných úradov životného prostredia, výskumných, projektových i realizátorových organizácií.

Cieľom seminára bolo poskytnúť účastníkom komplexný výklad Zákona NR SR č. 127/94 Z. z. o posudzovaní vplyvov činností na životné prostredie (EIA), platného od 1.9.1994 a oboznámiť ich s podmienkami a stavom uplatňovania zákona v praxi.

Podrobný výklad zákona, ktorý predstavuje významný nástroj environmentálnej politiky, podal JUDr. Ing. Úradník z odboru legislatívy MŽP SR a oboznámil aj s procesom jeho tvorby. Ing. Luciak z odboru

hodnotenia vplyvov na životné prostredie MŽP SR prezentoval situáciu v zavádzaní a uplatňovaní zákona v podmienkach Slovenskej republiky. Inštitút posudzovania vplyvov činností je v legislatíve SR nový, preto vyvoláva požiadavky na zabezpečenie príslušných inštitucionálnych, personálnych, finančných, ako aj materiálnych podmienok. Operatívna porada ministra ŽP schválila Správu o zabezpečení implementácie zákona, vrátane vybraných opatrení a špecifikácie postavenia vybraných subjektov v procese EIA (MŽP SR, OÚŽP, SAŽP, centrá EIA). K termínu konania seminára bolo v procese EIA zaradených vyše 30 zámerov a sú spracované tieto metodické príručky:

- všeobecná príručka k zákonu,
- metodická príručka pre prácu s verejnosťou,
- metodická príručka pre hodnotenie vplyvu výstavby a prevádzky vodných diel,

- metodická príručka pre posudzovanie vplyvu chemických technológií,
- metodická príručka hodnotenia koncepcií.

So skúsenosťami z uplatňovania zákona ČNR č. 244/92 Sb. o posudzovaní vplyvů činností na životní prostředí v praxi sa podelili zástupcovia MŽP ČR. Ing. Obluk, riaditeľ odboru posudzování vlyvů na ŽP, prezentoval výsledky doterajšieho priebehu EIA. Za dvojiročné obdobie od vstupu zákona do platnosti sa posudzovalo 228 akcií. Venoval pozornosť princípom EIA, zapojeniu verejnosti do procesu a návrhom na novelizáciu tohto zákona v ČR.

S problematikou získavania odbornej spôsobilosti pre proces EIA v ČR prítomných oboznámila Ing. Honová z odboru posudzování vlyvů na ŽP MŽP ČR. Získanie odbornej spôsobilosti podmieňuje v ČR úspešné absolvovanie skúšky. Zo 483 uchádzačov o získanie osvedčenia odbornej spôsobilosti vyhovelo požiadavkám iba 352.

Skúsenosti zo spracúvania dokumentácie v procese EIA prezentoval doc. Ing. Lapčík, CSc. z Vysokej školy banskej v Ostrave. Konkrétne metódy definovania a hodnotenia dôležitosti vplyvov, ako aj metódy na vyhodnocovanie variantov demonštroval na praktických príkladoch (spaľovňa, skládka odpadov).

Program seminára doplnili referáty pracovníkov SAŽP v Banskej Bystrici: autorky tohto príspevku na tému Vznik a vývoj procesu EIA a Ing. Feikovej Zapojenie verejnosti do procesu EIA. Formou posteru sa prezentoval účastníkom seminára stav životného prostredia v SR spracovaný kolektívom SAŽP. Podujatie sa stretlo s pozitívnym ohlasom a účastníci prejavili záujem o ďalšie podobné vzdelávacie aktivity v nadväznosti na ďalšie všeobecne záväzné právne predpisy v procese EIA v SR.

Zuzana Lieskovská